

**IBEROAMERICANA NISQAP ÑANNIN:
AYLLU RUNAPTA KITI RUWAY WAKICHIYNINMAN**

**IBEROAMERICANA NISQAP ÑANNIN:
AYLLU RUNAPTA KITI RUWAY WAKICHIYNINMAN**

IBEROAMERICANA NISQAP ÑANNIN: AYLLU RUNAPTA KITI RUWAY WAKICHIYNINMAN

Fondo para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas de América Latina y El Caribe (FILAC) nisqaqa “Ruta Iberoamericana” nisqata (2017niyuq) watapi qallarirqa. Secretaría Pro Tempore de la XXVI Cumbre Iberoamericana de Jefes y Jefas de Estado nisqarayku wakichisqa karqa, chaypitaq Iberoamérica Ruway Wakichiyta nisqata, ayllu runakunapta chayaqinku junt’akuspa, Declaracion de Iximuleu nisqa ruwakunanpaq ima yuyarikurqa.

Kay qillqa kamachiykunaqa, Ayllu runakunap kamachiqninku, chantapis suyukunapta kamachiqkuna yuyaychayninkuwan ima puraqmanta llamk’asqankumanta llusqisqan kachkan, chaypaqtaq sullk’a kitimanta iskay qutuchakuy ruwakurqa: Sullk’a kiti ayllu runakuna Centro America y Mexico nisqamanta (qhapaq inti raymi killapi, 2017niyuq watapi) Panamá suyupi), chantapis sullk’a kiti ayllu runakuna Sudamérica nisqamanta (pachapuquy killapi, 2018niyuq watapi, Lima llaqtapi), chay qillqa yuyaykunaqa ayllu runakunamanta, Iberoamérica nisqamanta, jatun kamachiqkunarayku ñawpa taripakuyki yuyasqa karqa. Chaytaq Guatemala suyupi, phichqa, suqta púnchawkuna, ariwaki killapi, 2018niyuq watapi karqa; XXVI Cumbre Iberoamericana de Jefes de Estado y de Gobierno nisqarayku, Antigua Guatemala suyupi, chunka phichqa, chunka suqtayuy p’unchawpi, ayamarq’ay killapi, 2018niyuq watapi yuyasqa karqa.

Ruway Wakichiyqa yuyaykacharikuspa ruwaykunata ayllu runakunap chayaqinkuta junt’achakunanta munachkan, chaypaqtaq kikinmanta, khuskanmanta yuyayninkuta munayninkuta ima, avances internacionales nisqanmanjina jap’ikapuchkanku; sapa jukpata chantapis tukuypata chayaqinkuta qhawarispa, kitinkupi wakichisqankuta, maqt’akunata, sipaskunata, warmikunata qhawarispa, llamk’anqanku.

Ajinallamantataq kay wakichiyqa ayllu runap yuyayninkuta, suyukunap wakichiyinkuta, Wakichiy (2030yuq) watapi, jatun wakichiymanjina, *Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)* nisqamanjina, ruwakunanpaq wakichikuchkan. Chantapis ayllu runakuna wakichiymanjina wakichisqa qutukunawan, jatun qutu yanapaqkunawan, khuskamanta thatkirinankupaq, astawan qullapura yanapaqkunawan, ñawpaqman llusqirinankupaq ima yuyaychasqa kachkan.

Chay Qillqa Kamachiypi, suyukunap warmi kamachiqkunata, qhari kamachiqkunata Iberoamérica nisqap kamachiqninku jatun wakichiyta junt’anankupaq mañasqankumanjina, kawsayninkumanjina, jawa suyukunajina ima willaykunawan, qillqa kamachiyninkuta qutunkumanta, suyumanta, jawa suyukunap wakichiyinkuta qhawarispa, ayllu runakunap chayaqinninkuta, kawsayninkumanjina

wakichiypi, yuyayninkuta riqsirichinankupaq , wakichiyta suyunkupi ruwanankupaq, Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS) nisqata ima junt'anankupaq, suyunkupi kawsayninkumanjina, yuyayninkumanjina ima kamachiqkunaqa yanapananku tiyan.

Wak yuyaykuna Willaypi kaqkunaqa, maqt'akuna, sipaskuna, wawakuna, ayllu warmikuna imaymana yuyaykunawan wiñarinankupaq kallpachakunankupaq yanapanqanku, chaytataq kawsayninkumanjina, ruwayninkumanjina wakichiykunata jap'iqapuspa ñawpaqman llusqinankupaq, ayllu runakunap, warmikunap, sipaskunap, maqt'akunap jatun munayninkuta, kawsayninkumanjina yuayman yaykunqanku, ajinallamantataq runap takyayninta jallimp'ankumanta, pachankumanta, yakunkumanta, sach'a sach'ankumanta ima runa ayllukunapta; pacha mamap tikrayninta qhawarispas, mink'ay chayaqiyuniyuq, tapuy t'ituyta, allin willasqa qhispikayniyuq kananpaq wakichisqa kachkan.

Jatun kamachiqkunap tinkuypi pachak phichqa chunkayuqumanta kuraq karqanku, chantapis *Declaración de Iximuleu* nisqata yuyarirqanku, chaywantaq Ruway Wakichiyta qallarinkupaq, jarq'anankupaq, ayllu runap tukuy chayaqinninkuta ruwanankupaq kachkan, ajinamantataq suyukunapta kamachiqninku, ayllu runakuna, kiti yanapaq qutukuna, jawa suyukunamanta qutu yanapaqkuna, puraqmanta t'ukuykacharispas, kitikuna pachapi kachkaspa ruwakunanpaq wakichisqa kachkan.

Kay kamachiy FILAC nisqamantaqa, XIV jatun tantakuypi, Madrid llaqtapi, kimsa p'unchawmanta suqta p'unchawkama, chakra qunakuy killapi, 2017niyuq watapi, kamachisqanmanjina junt'asqa kachkarqa, kay RESOLUCIÓN XIV AG/FILAC/005 nisqaqa tukuyta munayninmanjina, Jatun Kamachiqkunap rantinkuwan (representantes) ,ayllu runakunap rantinkuwan ima kachkarqanku, ajinamanta Kiti Ruwanata riqsikapunankupaq Wakichiyta ñawpaqman rinapaq tanqanqanku, Declaración de Naciones Unidas sobre los Derechos de los Pueblos Indígenas nisqanta, yuyayninkumanjina, sullullchayninkumanjina, kay qutuchaymanta suyu kaqkuna, junt'anqanku.

IBEROAMERICA NISQAMANTA RUWAY WAKICHIY, AYLLU RUNAKUNAP CHAYAQINNINKU JUNT'AKUSPA RUWAKUNANPAQ.

Antigua Guatemala, phichqa p'unchaw, ariwaki killa, 2018niyuq wata.

Iberoamerica nisqamanta Ruway Wakichiyqa, ayllu runakunap chayaqinninku junt'akuspa ruwakunanpaq, (astawan ñawpaqman Ruway Wakichiy), rinanpaq yanapan, tukuypa yuyayninkumanjina, kamachiqkunapta , ayllu runakunapta (warmikuna, ayllu sispaskuna, ayllu maqt'akuna ruway yanapayninwan), kiti qutuchaykunawan, wak suyukunap qutuchaykunawan ima, kitikunapi kaspas, khuskamanta yuyaycharikusqankumanjina ruwanqanku.

Ruway Wakichiyqa juk yuyaywan chayaqkunapi saphinchasqa sumaq phinkiyjina kachkan, kitip wakichiykunata, chantapis sapa suyup wakichiyinta ima qhawachkan, ajinamanta jatun kiti wakichiykunata, suyukunap ima, allinmanta ruwaspa junt'anankupaq, kawsaypura rimaykunata jap'irispa, chiqa yanapakuyta, ayllu runap wiñayninkuta qhawarispas ima thatkirichinqanku.

Chaypaqtaq juk qutu kikin atiyniyuq, tukuypa suyukunap kamachiqninku, ayllu runakunap kamachiqninku yuyayninkuwan Encuentros Subregionales nisqapi Panama suyupi (qhapaq inti raymi killa, 2017niyuq watapi), Lima llaqtapitaq (pacha puquy killapi, 2018 watapi), yuyarikurqa.

Ruway Wakichiyqa Declaración de Iximulew nisqamanta kanan tiyan, ñawpa tantakuypi jatun kamachiqkuna tantakuyninpi Iberoamerica nisqamanta yuyarikurqa, kamachiqkunataq junt'akunanpaq apaykachanku.

Ñawpa willaykuna.

Avances internacionales nisqa, ayllu runakuna chayaqinkumanta, chantapis sapa suyu ayllu runap chayaqinkuta, qillqa kamachiqkunawan qhawarinankupaq, qisanchaykunamanta jar'qanapaq origen racial y étnico nisqapi saphichasqa kachkaspas ima, muchuykunata tikrachiyta munaspa wakin suyukuna kamachiqkunata junt'akunanpaq wakichikunku, ajina kaspapis, ayllu runakunaqa ñawpakamaymanjina phutiy kawsaypi, jallp'ankuta qhichuchikuspa, wak kawsayman, wak yuyayman rikch'akuspa, phutiypi qhawakuchkallankupuni, chantapis chayaqinkuta jarq'aqkunataq muchuchichkanku, chantapis chayaqinkuta mana uyarichankuchu, paqtachaypitaq mana kikinmanta apaykachachkankuchu, chaykuna ima kachkallanpuni.

8

Chaykuna yachakuspataq, qillqa kamachiqkuna mana junt'akusqanmanta Conferencia Mundial sobre Pueblos Indígenas (2014yuq watapi), suyu chaypi kaqkunata, ayllu runakunawan khuska yuyaykacharikuspa, suyunkupi chayaqinkuta junt'akunanpaq Qutuchasqa Suyukuna Ayllu runakunap

chayaqinku nisqanmanjina sapa suyupi chantataq ruway kamachiykunata, suyunkupi ñankunata mask'arispá, imaymana yuyaykunawan ima junt'akunanpaq mañarqanku.

Wakichiy 2030yuq, Desarrollo Sostenible (2015yuq) nisqapaq yuyayninkuta apaykachanku, chaypitaq Organizaciones Naciones Unidas nisqapi, Chayaqinku junt'akunanpaq suyu kaqkunapta sullullchanku kachkan, wakcha kawsayta tukunapaq, mana kikin kawsayta chinkarichinapaq, chantapis pachamamanchikta qhawarinapaq, ayllu runap chayaqinkuta junt'akunanpaq ima. Kay sullullchaykunata qhawarispá iskay kaq qutuchakuypi Conferencia Regional sobre Población y Desarrollo de América Latina y el Caribe (2015) nisqapi, Consenso de Montevideo nisqapi ruwakuyta qallarinanpaq, Suyukunaqa ayllu runakunap chayaqiynin junt'akunanpaq allin ruwaykunawan, allinta t'ukurispá llamk'allanqankupuni.

Estados de América Latina y el Caribe nisqaqa Kitipi yuyaykunamanjina willaykunaman yaykunapaq, runap kariyninta, pacha mama qhawayninpi paqtachaynin, América Latina y El Caribe nisqapi, nikusqanta jap'inku, Sapa suyu runankuta, qutukunata, runa qutuchasqakunata, runap chayaqinkuta qhawaqkunata, jarq'aqkunata, pacha mama qhawaqkunata ima, mana mancharikuspa, mana jarq'achikuspa, allin qhawasqa llamk'anankupaq, yanapananku tiyan.

Kay jatun yuyaykunata apaykacharispá Resolución de la XIV Asamblea General del Fondo para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas de América Latina y El Caribe - FILAC (2017) nisqaqa, Iberoamerica nisqamanta Ruway Wakichiyta jap'ikapuspa wakichinankupaq kamachirqa, ajinammatataq ayllu runap chayaqinkuta junt'akunqa, chaypaqtaq suyukuna chay qutuchakuypi kaqkunaqa yuyasqankuta, sullullchakusqankumanjina ruwanqanku.

Ruway wakichiyanta yuyaykuna.

Kuraq yuyay.

Kaypa yuyuninqa sapa jukpata chanta-
pis tukuy ayllu runakunapta chayaqinkuta
allinta ruwakunanpaq, kawsaypurawan,
yupaychaypurawan ima, allin ñankunata
mask'achkanku.

Juch'uy yuyaykunapiwan, lluqsisqakunapiwan.

Jatun yuyayman chayanapaqqa, kimsa
juch'uy yuyaykuna, yari llusiqankunapi-
wan kachkan.

Juk sullk'a yuyay.

Qutuchayninkupta, suyup qutuchayninkuta ima jawa suyukunap kamachiykunamanjina Kamachiyinkuta chiqanchananku tiyan.

Lluqsisqakuna:

- ▶ Qutuchayninkupta, suyup qutuchayninkuta ima jawa suyukunap kamachiykunamanjina junt'asqa.
- ▶ Suyukunap wakichiykuna chantapis , llaqtap yuyay kamachiykuna, jawa suyukunap kamachiykunamanjina, astawan warmikunapta, ayllu maqt'akunapta, ayllu sipaskunapta chayaqinku qhawarispá junt'asqa kachkan.
- ▶ Qhatinapaq, chaninchanapaq ima llaqtap yuyay kamachiykunata, ayllu runap chayaqikunapaq, jawa suyukunap kamachiykunamanjina junt'anapaq wakichiy kanqa.

Iskay sulk'a yuyay:

Ayllu runapta munasqa yuyayninkuta jap'ispa, astawan warmikunapi, maqt'a, sipaskunapi yuyarispa, suyunkupi wakichiymanjina, *Agenda 2030* y *los ODS*. nisqata qhatirinankupaq, ruwakunan tiyan.

Lluqsisqakuna:

- ▶ ODS nisqamamta, wakichiyinpi ruwayninpi, ayllu runap sut'i kayninta, munayninkuta ima rikurichiwanchik.
- ▶ ODS nisqamanta wakichiyinpi ruwayninpi, ayllu warmikunapaq, maqt'akunapaq, sispaskunapaq, chantapis ayllu wawakunapaq yuyayninkumanjina, munayninkumanjina wakichispa ruwanqanku.
- ▶ Ayllu runakuna, ñawpaqmanta watusqa kaspá, wakichiykunamanta allin willasqa kasqa, ruwaykuna wakichisqapi, chaninchayninpi ima *Agenda 2030* y *los ODS*. nisqamanta junt'akunanpaq llamk'anku.
- ▶ Ayllu runakunap yuyayninkuta yacharispa, suyu ukhupi ruway wakichiykunata ruwakun.

Kimisa, Sullk'a yuyay.

Tukuy ayllu runakuna suyup kamachiqninkuwan, allinmanta parlanarikuspa yuyaycharinakuspa llamk'arinankupaq, wakichiy.

Lluqsisqakuna:

- ▶ Suyup kamachiqkunawan, ayllu runakunawan allinmanta rimanarikunankuspa khuska llamk'arinankupaq kamachiy ñankunata ruwakun.
- ▶ Suyup kamachiqkunawan ayllu runakunawan allinmanta parlapakunankupaq, tukuy ayllu runakunapta chayaqinku junt'akunanpaq, Kallpachakuspa ruwakun.
- ▶ Kawsaypura ukhupitaq ayllu runakunap muchuyninkuta qhawarispas, munayninkuta riqsirispas, kayninkumanjina ñawpaqman rinankupaq llamk'akun.
- ▶ Ayllu runakuna, suyup kamachiqninkuwan, jawa suyukunamanta qutukunawan, yanapaq qutukunawan ima, astawan qullapura yanapanakunpaq, ñawpaqman rinapaq jatunyarikunku.

Tawa, sullk'a yuyay.

Ayllu warmikunaqa, imaymanakamachiyp'akikusqanrayku muchuykunamanta jarq'akunankupaqqa, llaqtap kamachiy wakichiykunapi kananku tiyan, chayta qhawachinqataq kallpachanqataq.

Llusqsisqakuna:

- ▶ Suyu ukhupi wakichiykunata rikhurichinku, chaypaqtaq qullqiwan yacharichinankupaq ima wakichisqa kachkan, ajinamnata ayllu warmikuna imaymana kamachiy p'akikuyrayku muchuykunamanta jarq'akunankupaq, yanapachikunankupaq ima (t'aqay, juchachay, millay llamk'aykunapi mana munaqta llamk'achiy, jallp'a qhichuy, kallpawan wikch'uchikuy, llamk'aypi muchuchiy, mana paqtachayniyuq imamanta).
- ▶ Machkha qhari, warmi kasqankuta, ima kawsayniyuqtaq kanku, machka watayuqchus kanku, tukuy chaykunata yachariyta munaspa, ñankunata mask'aspa khipukamaywan llamk'anku.

Ruway Wakichiyanta qallariynin.

Fondo para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas de América Latina y el Caribe (FILAC), nisqaqa Ruway Wakichiy ruwakunanpaq, suyukunata, ayllu runakunata yuyaycharispa yanapanankupaq kamachisqa kachkan, chaypaqtaq llikachaspa, llamk'ayta chanincharispa, chantapis jatun llusqisqakunata riqsirichinqa. Suyu ukhupitaq allinmanta ruwakunanpaq ayllu runakunawan, suyu kamachiqninkuwan khuskamanta llamk'arinanku tiyan.

Ruway Wakichiyqa, sapa suyupi kamachikusqanmanjina, suyup kamachiqninkunawan ayllu runap kamachiqninkuwan allin yuyayman yaykurispa, kitipi allinmanta ruwakunanpaq, chaninchaspa ima kaspá yuyayninkumanjina, mañasqankumanjina juk yuyayman yaykunqanku, chaypaqtaq yachaq llamk'aq runawan, ruk'anakunawan llamk'arinankupaq wakichisqa kachkan; chaytaq suyu qullqi wakichiy kanan tiyan.

Ruway wakichiy ruwakunanpaqqa wak suyukunap, kitip qutukunawan kikin yuyaykunawan, khuskamanta llamk'ananku tiyan, Plan de acción de la Organización de los Estados Americanos nisqawan, *Declaración Americana sobre Derechos de los Pueblos Indígenas* nisqawan, *Integración Centroamericano - (SICA)* nisqapi, ruwaykuna junt'akunanpaq, *Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños (CELAC)* nisqarayku, manaqa *Fondo Verde para el Clima* nisqawan ima ruwakunan tiyan.

Ruway wakichiypa yuyayninta, yachayninta, jap'iqapuyninta, ruwayninta, jatun llusqisqanta, riqsichiynta ima suyu ukhupi, jawa suyukunapi allinmanta riqsichinankupaq ñanta ruwakun.

Jawa suyukunamanta qutuchaykuna ONU y sus agencias especializadas, OEA, CELAC, Entidades Académicas y Fondos de Cooperación nisqakuna ima jatun yanapaywan kachkanku, ajinamanta Ruway Wakichiyta, junt'akunanpaq wakichikunku, chantataq Declaración de las Naciones Unidas sobre los Derechos de los Pueblos Indígenas nisqap yuyayninkuta junt'anqanku. FILAC nisqaqa yacharichispa, wakichikuspa yanapanqa, ajinallamantataq CEPAL, FAO, OPS, ONU warmikuna, FIDA, OIT, Naciones Unidas nisqapiwan Kiti Wakichiyta kamachisqanmanjina ruwakunanpaq, yuyaykunata tinkuchispa llamk'arinqanku.

Secretaria General Iberoamericana nisqaqa Conferencia Iberoamericana nisqapi Ayllu runakunata qutuchanqa, FILAC nisqaman Ruway Wakichiy ruwakunanpaq, Cumbres Iberoamericana nisqamanjina yanapanqa, chantapis wata willaykunata, chaninchaykunata ima wakichispa, yanapallanqataq.

XXVI CUMBRE
IBEROAMERICANA
LA ANTIGUA GUATEMALA 2018

XXVI CÚPULA
IBERO-AMERICANA
LA ANTIGUA GUATEMALA 2018

FONDO PARA EL DESARROLLO
DE LOS PUEBLOS INDÍGENAS DE
AMÉRICA LATINA Y EL CARIBE

Wakichiynin.

Ruway Wakichiypa junt'ayninqa chunka watapaq (2018 niyuqmanta – 2028niyuqkama), ruwaykunawan, llusqisqakunawan, qullqi wakichiywan pisi pachapak, achkha pachapaq ima, wakichisqa kachkan.

2018 niyuq watapiqa Ruway Wakichiy saphinchakunanpaq, allin llusqisqakunapi llamk'aspa kallpachana tiyan.

Wak yuyaykunapiwan ruwakunan tiyan: Ruwaypa Wakichiyninta allinmanta yuyaycharikuspa tukuchana; suyu ukhupi parlanarikuspa juk yuyayllawan llamk'anapaq wakichina, estudios de base nisqa ruwakunanpaq qallarina, chaymantataq llamk'ay wakichiykuna llusqinqa, maypitaq / imamantataq llamk'akunqa, imaynamantataq, imawantataq imata, yachay munaspa llamk'akunqa; wak jawa suyukunap qutuchaykunawan qillqa kamachiyta ruwaspa, Ruway Wakichiyta yanapaqkunawan allinmanta llamk'arinapaq ima ; Ruway Wachichiyata llamk'ayninkuta riqsirichinapaq allinta yuyarisa llamk'ana tiyan.

2019niyuq watapi chantapis 2020yuq watapi Ruwaypa Wakichiyninmanjina junt'akullanqapuni, juk kaq Willaytaq Conferencia Iberoamericana 2020yuq wataman chayanan tiyan, ajinallamanatapuni wak jamuq Cumbres nisqapipis.

Instancias consultivas indígenas e intergubernamentales del FILAC nisqapiqa, suyupi llamk'aqkunaqa Ruway Wakichiypi ruwasqankuta, jasa ruwaykunata ima, riqsirichinanku tiyan

2022niyuq watapiqa juk kaq chaninchay ruwakunqa, llusqisqanmanjinataq, jamuq watapi llamk'akunanpaq wakichiykunata ñancharinqanku.

Ruway Wakichiypi ñawpachiyninmanta willaykunata wakirichispa tukuyman riqsichinqanku, chaypaqtaq chhikanta, sanawninta yachananku tiyan, chantapis allinmanta t'ukurispa willaykunata ruwaspa yacharichinankupaq, wakichinanku tiyan.

IBEROAMERICA

Guatemala suyumanta mast'araynin

Guatemala suyumanta mast'araynin: Iberoamericano nisqap saphinchasqa ruwakunanpaq sullullchaynin.

Guatemala, 16yuq p'unchaw, ayamarq'ay killa, 2018niyuq wata.

Ñuqanchik Iberoamericanos suyukunap kamachiqninkujina, Antigua Guatemala llaqtapi tantasqa yuyaymanjina "Iberoamérica nisqa, ñlawpaqman riq, mana pita t'aqaspa, allin saphinchasqa" 2030yuq Wakichiywan, Cumbre de las Naciones Unidas nisqapi allinmamta llamk'akunanpaq sullullchayniykuta kallpachayku, 25yuq p'unchawmanta 27niyuq p'unchawkama, tarpuy killapi, 2015yuq watapi, kamachikurqa.

Conferencia Iberoamericana nisqaqa qutu kaqkunata kay Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS), nisqa ukhupi, 2030yuq Wakichiy llamk'aypi, khuskamanta rispa, yuyaykunata junt'anankupaq ima yanapananpaq allin wakichisqa kachkan.

Kaypi kaspataq kaypaq sullullchakuyku:

Ayllu runakunap, Afrodescendientes nisqakunap chayaqinninkumanjina:

32niyuq. Suyukunap ruwayninkuta, afrodescendientes nisqaq runa paqtachayniyuq kawsakusqankuta kallpachanapaq ruwakusqanta, tukuy chaykunataq Decenio Internacional nisqapi, afrodescendiente runapaq, Ruway Wakichiyinkuta junt'akunanpaq ima kallpachananku tiyan.

33yuq. Iberoamérica nisqamanta Ruway Wakichiyta, ayllu runakunap chayaqinkunta ruwayta qallarikunanpaq kallpachakunqa, chaytaq Fondo para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas de América Latina y El Caribe (FILAC) nisqarayku, Ruwaykunata allinmanta wakichikunanpaq suyukunapta kamachiqninku puraqmanta rimanarikuspa ayllu runakunapta kuraq kamachiqninku, suyukunapta kamachiqninku, jawa suyukuna qutuchaykunawan, Convención 169 de la OIT y la Declaración de las Naciones nisqawan, jawa suyukunamanta jatun kamachiykuna nisqamanjina ima, tantakuypi kallpachakunanpaq juk yuyayman yaykurqanku.

Ayllu runapta chayaqinkurayku qutuchasqa.

34yuq.- ayllu runakunawan, afrodescendientes nisqakunawan, suyunkup kamachiyninkumanjina, qullqi wakichiymanjina, qutuchakuyninta yupaycharispa, allin riqsiyniyuq, tapurisqa kaspá, kawsayninkumanjina wakichisqa, ayllunku allin qhawarisqa kananpaq, pacha mamata yupaycharispa ima, Desarrollo Sostenible nisqap yuyayninkuman chayanapaq; allinmanta t'ukurispa, yuyaykunaman chayarispa, parlapanaku kananpaq, ñankunata mask'aspa kallpachana tiyan.

35yuq.- Maqt'akuna, sipaskuna, wawakuna, machu runakuna, ayllu warmikuna, afrodescendientes imakunapta, jatun qhawaywan, atichakuywan kanankupaq, tanqana tiyan; chaypaqtaq ruway wakichiykunata, políticas públicas, nisqakunata jap'irispa, ayllukunawan, llaqtakunawan khuska llamk'ana kachkan, ajinamantataq ayllu warmikuna, warmi wawakuna, afrodescendientes nisqakuna chayaqinkuta junt'aspa, imaymana millay ruwaykunamanta, t'aqachikuymanta ima jarq'akunankupaq, chinkarichinapaq ima llamk'arina tiyan.

Antigua Guatemala llaqtapi,

16yuq p'unchawpi,

2018 niyuq watapi.

FILAC

FONDO PARA EL DESARROLLO
DE LOS PUEBLOS INDÍGENAS DE
AMÉRICA LATINA Y EL CARIBE